

Notitie erediensten en vierplekken Nieuwe Kerkgemeente ten behoeve van besluitvorming najaar 2018

Inhoud

Voorwoord	2
1 Vergaderorde	3
2 Aanloop naar de besluitvorming	5
3 Aantal zondagmorgenvieringen	8
4 Eén gemeente, twee vieringen	10
5 Veelkleurigheid in twee zondagmorgendiensten	11
5.1 Twee diensten met een enigszins verschillend karakter	11
5.2 Twee gevarieerde diensten	12
5.3 Twee diensten volgens dezelfde vastgelegde basisliturgie	12
5.4 Viering Heilig Avondmaal	12
5.5 Overwegingen bij de keuze rond invulling van erediensten	12
6 Gebouw(en) en twee zondagmorgenvieringen	14
6.1 Twee opeenvolgende zondagmorgenvieringen in de Nieuwe Kerk	14
6.2 Twee zondagmorgenvieringen in twee kerkgebouwen, gelijke aanvangstijd	14
6.3 Overwegingen bij de keuze rond gebouwen	15
7 Overige vieringen	17
8 Tijdpad	18

Voorwoord

De besluitvorming van de algemene kerkenraad van de Protestantse Gemeente Middelburg op 28 november 2016 vraagt om een vervolg.

Deze notitie dient als basis voor die besluitvorming in de Nieuwe Kerkgemeente. De notitie is geschreven voor de vergadering van de grote kerkenraad op 3 september 2018. In het kader van een open en transparant proces zal de notitie ook beschikbaar worden gesteld aan gemeenteleden.

Belangrijk is dat er na een periode van onrust en onzekerheid nu voor de gemeente als geheel duidelijkheid voor een langere periode komt.

De periode van nu tot het ingaan van de onderhanden besluitvorming wordt beschouwd als een tussenperiode. De invulling van deze tussenperiode kan pas worden geregeld zodra de besluitvorming voor de komende jaren geschied is.

Ivette van der Sluijs, voorzitter
Jaap Lukasse, assessor
Janneke Goudswaard, scriba

1 Vergaderorde

Het sluiten van kerkgebouwen en keuzes met betrekking tot de invulling van de eredienst zijn twee onderscheiden processen. Beide zijn wel aan elkaar gerelateerd. Nog langer wachten met het invullen van verscheidenheid in erediensten tot alle andere vierplekken (behalve de Nieuwe Kerk) gesloten zijn, is niet verantwoord.

Dat over beide onderwerpen tegelijkertijd besluiten moeten worden genomen maakt de besluitvorming complex.

De complexiteit van de onderwerpen en de omvang van de vergadering vragen om strikte vergaderorde.

Eerst worden de vooraf gestelde schriftelijke verduidelijkingsvragen bij het document beantwoord. Vervolgens is er nog gelegenheid voor het mondeling stellen van verduidelijkingsvragen. Daarna vinden er twee ronden plaats waarbij alle aanwezigen aan bod komen.

In de eerste ronde krijgt iedereen de gelegenheid zijn/haar eigen ideeën te delen. Verzocht wordt om daarbij in elk geval de onderstaande vragen te beantwoorden. In de volgende paragrafen staat voor al deze onderwerpen een toelichting.

De bedoeling van de vragen is vanzelfsprekend niet om besluitvorming te laten worden tot een multiple-choice-model, maar om in de veelheid van mogelijkheden de besluiten te 'trechteren'.

- 1) Deel je de conclusie dat de komende jaren twee diensten op zondagmorgen nodig en wenselijk zijn? (zie paragraaf 3)
- 2) Wanneer er twee diensten zijn op zondagmorgen, wat zou dan, mede met het oog op de gewenste veelkleurigheid, volgens jou het beste zijn voor de Nieuwe Kerkgemeente:
 - a. Twee diensten met een enigszins verschillend karakter (zie 5.1)
 - b. Twee gevarieerde diensten (zie 5.2)
 - c. Twee diensten volgens dezelfde vastgelegde basisliturgie (zie 5.3)
- 3) Wanneer er twee diensten zijn op zondagmorgen, wat zou dan volgens jou het beste zijn voor de Nieuwe Kerkgemeente:
 - a. Twee zondagmorgenvieringen in de Nieuwe Kerk (zie 6.1)
 - b. Twee zondagmorgenvieringen in twee kerkgebouwen, gelijke aanvangstijd (zie 6.2)
- 4) Deel je de conclusie dat Pinksteren 2019 het meest geschikte moment is om de besluitvorming ten aanzien van vieringen en gebouwen te laten ingaan? (zie paragraaf 8)
- 5) Wat zou volgens jou de beste keuze zijn voor implementatie van de besluiten rond gebouwen en erediensten voor de Nieuwe Kerkgemeente (zie paragraaf 8):
 - a. Uitsluitend twee vieringen 'nieuwe stijl' vanaf Pinksteren 2019.
Dit betreft twee opeenvolgende vieringen in Nieuwe Kerk óf gelijktijdige vieringen Nieuwe Kerk en Hofpleinker, afhankelijk van het besluit daarover.
 - b. Twee vieringen 'nieuwe stijl' vanaf Pinksteren zoals onder a beschreven en een derde viering in de Hoeksteen tot eind 2019.

In de tweede ronde is er gelegenheid te reageren op elkaar door het stellen van vragen ter verduidelijking. Ieder kan op basis van de genoemde argumenten zijn/haar mening over de diverse punten heroverwegen.

Daarna wordt de vergadering geschorst en zal het moderamen een concept-besluit voorbereiden, wat vervolgens ter stemming wordt voorgelegd.

Niet aanwezig bij de vergadering?

Als je niet aanwezig kunt zijn tijdens de vergadering, of er om welke reden dan ook de voorkeur aan geeft om je visie/ antwoorden vooraf schriftelijk te delen, dan vragen we je dringend om dit naar de scriba te mailen. Dit zal ter vergadering worden voorgelezen aan het einde van de eerste ronde, zodat iedereen er kennis van kan nemen en het kan meewegen in de eigen meningsvorming.

2 Aanloop naar de besluitvorming

Periode tot en met begin dit jaar

In november 2015 heeft de Algemene kerkenraad van de PGM de commissie Perspectief ingesteld. Deze commissie had als opdracht een implementatieplan te maken om de overgang van vijf naar drie wijken te maken. Deze overgang was nodig door het gebouwenbesluit van 2012 waarin besloten is om Morgenster en Oostkerk en de bijgebouwen van de voormalige vijf wijken af te stoten. Morgenster en Oostkerk konden door hoge kosten voor onderhoud niet aangehouden blijven.

De commissie Perspectief deed onderzoek naar de situatie en adviseerde de Algemene Kerkenraad om een toekomstbestendige levendige gemeente te bouwen, en daarvoor één gemeente op één vierplek te worden. De Algemene Kerkenraad besloot op 28 november 2016:

“Vanaf 1 januari 2017 gaan de 5 gewone wijken op in 1 wijk. Daarom is het belangrijk om op termijn als gemeente in zondagsvieringen in één kerkgebouw samen te komen, namelijk de Nieuwe Kerk. Uitgangspunt is dat dit uiterlijk op 1 september 2018 gebeurt. Als dit praktisch niet haalbaar of wenselijk blijkt, kan de datum waarop dit gebeurt, worden uitgesteld zonder dat ter discussie wordt gesteld, dat uiteindelijk de gemeente in zondagsvieringen in één kerkgebouw samenkomt, namelijk de Nieuwe Kerk”.

Per januari 2017 zijn de kerkgebouwen Morgenster en Oostkerk aan de eredienst onttrokken. De Nieuwe Kerkgemeente komt sindsdien bijeen in Hoeksteen, Hofpleinkerk en Nieuwe Kerk. Voor de kerkenraad van de Nieuwe Kerkgemeente is het vertrekpunt het feit dat we één gemeente zijn. Ons doel is die ene gemeente, in al haar veelkleurigheid, zo goed mogelijk opbouwen.

Grote kerkenraad 12 februari 2018

- De concepttekst 'uitgangspunten voor beleid' die de beleidscommissie heeft opgesteld is voor de eerste keer besproken. De vergadering herkent zich in grote lijnen in het concept dat door de beleidscommissie is geschreven. De uitgangspunten gaan over de kern van het beleid en vormen een basis.

Grote kerkenraad 5 maart 2018

- De discussie rond beeldprojectie in de Nieuwe Kerk wordt op voorstel van het moderamen uitgesteld tot er een beter beeld is met betrekking tot het gebruik van vierplekken en soorten vieringen. Het gesprek kan dan meer in verbinding met inhoud plaatsvinden.
- De beleidscommissie brengt advies uit over het gebruik van gebouwen in de toekomst. Het voorstel van de beleidscommissie is om de overgang naar één vierplek in twee stappen te maken: eerst de Hofpleinkerk dicht en pas later de Hoeksteen. Dit voorstel is mede gebaseerd op de veronderstelling dat twee diensten in de Nieuwe Kerk niet wenselijk geacht worden. Het zou op dit moment praktisch niet haalbaar zijn vanwege de te realiseren geluidstechnische scheiding tussen Koorkerk en Wandelkerk. Op korte termijn kiezen voor één dienst in de Nieuwe Kerk leidt tot te veel massaliteit.
- Naast het voorstel van de beleidscommissie komt de mogelijkheid naar voren om Hoeksteen en Hofpleinkerk op niet te lange termijn gelijktijdig te sluiten en twee vieringen op zondagmorgen in de Nieuwe Kerk te houden, met eventueel een verschillend karakter.
- De grote kerkenraad besluit om de nog te nemen besluiten over verdere uitvoering van het AK-besluit van 2016 niet eerder dan per januari 2019 te laten ingaan, zonder dat ter discussie wordt gesteld dat uiteindelijk de gemeente in zondagsvieringen in één kerkgebouw samenkomt, namelijk de Nieuwe Kerk.

Gemeentebijeenkomst 15 maart 2018

- Het voorstel van de beleidscommissie werd op 15 maart voorgelegd aan de gemeente, met als doel de gemeente te consulteren.
Het verslag van deze bijeenkomst is terug te vinden op de website.

Grote kerkenraad 9 april 2018

- De uitgangspunten voor het beleid van de Nieuwe Kerkgemeente worden vastgesteld.
- Het advies van de beleidscommissie ligt opnieuw voor. Dit advies komt overeen met hetgeen de gemeente ter consultatie is voorgelegd op 15 maart.
- Bij aanvang van het puntsgewijs bespreken van het advies van de beleidscommissie over gebouwen en erediensten wordt gevraagd of het niet wijs zou zijn om toch de mogelijkheid van twee ochtenddiensten van verschillend karakter in de Nieuwe Kerk te onderzoeken. Diensten van verschillend karakter voorzien in de behoefte van veel gemeenteleden. Twee diensten in plaats van één doet ook recht aan de zorgen over massaliteit.
- De conclusie is dat er nu geen concept-besluit kan worden genomen. Over het grootste deel van de punten uit het advies van de beleidscommissie is er consensus, maar onvoldoende over vieringen en samenhang met gebouwensluiting.

Grote kerkenraad 7 mei 2018

- De vorige vergadering is de kerkenraad niet tot een (concept)besluit gekomen over het te volgen pad om te komen tot één vierplek en hoe de vieringen vorm te geven. Het moderamen en de beleidscommissie hebben overlegd hoe verder. De urgentie om te werken aan variatie in de erediensten wordt nadrukkelijk gevoeld.
Op 16 juni is er een 'werkdag' gepland met (afgevaardigden van) moderamen, beleidscommissie, taakgroep eredienst en werkgroep kerkmuziek om te komen tot een integraal plan.
- De grote kerkenraad wordt geïnformeerd dat er onlangs door de Baptistengemeente een bod op De Hoeksteen is uitgebracht dat voor het College van Kerkrentmeesters serieus genoeg is om in onderhandeling te gaan. Een nieuwe kerkelijke bestemming van de Hoeksteen is voor de kerkenraad van de Nieuwe Kerkgemeente een mooi vooruitzicht.

Bijpraatmoment op de drie vierplekken, 13 mei 2018

Op zondag 13 mei was er na de dienst op alle drie de vierplekken een bijpraatmoment. Met de gemeente is de volgende informatie gedeeld:

- De uitgangspunten voor beleid zijn vastgesteld. Het beleid voor de taakgroepen is onderhanden.
- De beleidscommissie heeft geadviseerd om stapsgewijs naar één vierplek te gaan: om de Hofpleinkerk te sluiten in januari 2019 en de Hoeksteen in 2020.
- Tijdens de gemeenteavonden in september 2017 en maart 2018 en uit schriftelijke reacties die de kerkenraad in de afgelopen periode heeft ontvangen, blijkt dat er een groot contrast is in de wensen die in onze gemeente leven over de erediensten, kerkmuziek, liedkeuze en beamergebruik.
- Bij de bespreking van het advies in de kerkenraad op 9 april kwam dan ook de vraag aan de orde of het niet wijs zou zijn om toch de mogelijkheid van twee ochtenddiensten met een verschillend karakter in de Nieuwe Kerk te onderzoeken.
- De kerkenraad heeft geconcludeerd dat er een integraal plan voor de erediensten moet komen, met ruimte voor variatie. En dat een definitief besluit over het sluitingsmoment van de Hofpleinkerk en de Hoeksteen, daarna kan worden genomen.

- Baptistengemeente De Fontein heeft serieus belangstelling voor aankoop van de Hoeksteen. Bij de besprekingen is 1 januari 2020 in beeld als datum van overdracht.

Grote kerkenraad 4 juni 2018

- Tijdens deze vergadering is besluitvorming over erediensten en vierplekken niet aan de orde geweest, in afwachting van de werkdag van 16 juni.

Werkdag eredienst en vierplekken 16 juni 2018

Tijdens de werkdag eredienst waren allen in gedachten op weg naar dat ene gebouw. Verschil in de gedachten betrof de uitvoering van variëteit.

- Variëteit wordt elke zondagmorgen aangeboden (werkgroep 1 en 3) (verticale variatie)
- Uitsluitend variëteit in de tijd (werkgroep 2). De ene zondag heeft een andere zondagmorgenviering dan de volgende zondagmorgen (horizontale variatie)

Essentieel is de vraag of een veelkleurig aanbod op elke zondag wenselijk is voor onze gemeente, of dat variatie alleen in de tijd zou moeten plaatsvinden. Er is uit deze dag niet rechtstreeks een voorstel voor de kerkenraad te destilleren.

Zomerperiode

In de zomerperiode is door leden van het moderamen gewerkt aan een voorstel voor besluitvorming voor de kerkenraad. De taakgroep eredienst en de beleidscommissie hebben het werkdocument daarover ook kunnen inzien en hun reacties gedeeld. Al deze inspanningen hebben niet geleid tot één concreet bestuursvoorstel van moderamen

In de vergadering van het moderamen op 23 augustus is besloten om een algemeen stuk aan de kerkenraad voor te leggen, waarin de argumenten die door diverse gremia en door gemeenteleden genoemd zijn zo goed mogelijk worden weergegeven.

Ambtsdragers wordt gevraagd zich op basis van al deze argumenten een mening te vormen wat het beste besluit zou zijn voor de toekomst van de Nieuwe Kerkgemeente. Het moderamen hoopt dat deze standpunten in de vergadering van 3 september 2018 zullen leiden tot het naar elkaar toegroeien van de ideeën en dat vervolgens een breed gedragen concept-besluit kan worden genomen en worden voorgelegd aan de gemeente.

3 Aantal zondagmorgenvieringen

Op dit moment zijn er drie zondagmorgenvieringen. Zou het haalbaar zijn om alle bezoekers van de vieringen in één viering in de Nieuwe Kerk onder te brengen?

- Op een 'gewone' zondagmorgen zijn er in totaal gemiddeld bijna 700 mensen.
- Sinds de start van de Nieuwe Kerkgemeente waren er op hoogtijdagen (Kerst, Pasen) in totaal op de drie vierplekken steeds 1200 tot 1300 bezoekers.
- In de zomerperiode 2017 waren er gedurende zes weken steeds twee diensten: één in de Nieuwe Kerk, de ander afwisselend in Hofplein/Hoeksteen. Op de vijf middelste zondagen van de zomervakantie was het gemiddeld bezoekersaantal 595 (variërend van 505 tot 635), verspreid over twee diensten.
- In de zomerperiode 2018 waren er op de vijf middelste zondagen van de zomer gezamenlijke diensten in de Nieuwe Kerk. Hoeksteen en Hofpleinkerk waren gesloten. Gemiddeld bezoekersaantal: 495 (variërend van 460 tot 520)

Overwegingen met betrekking tot haalbaarheid:

- De gebruiksvergunning staat (onder voorwaarden) een maximum van 750 personen toe in de Nieuwe Kerk. Technisch gezien past het aantal van bijna 700 bezoekers op een 'gewone' zondag dus.
- Het aantal bezoekers op hoogtijdagen past niet in één dienst.

Overwegingen met betrekking tot wenselijkheid:

- Veel gehoord is de zorg om massaliteit. Bij de recente zomerdiensten is gebleken dat de drukte van rond de vijfhonderd aanwezigen voor een aantal gemeenteleden te veel is. Zij hebben de dienst al voor aanvang verlaten. Er zijn gemeenteleden die genieten van een zeer volle kerk op hoogtijdagen maar dat voor elke zondag te veel vinden. Er zijn ook gemeenteleden die ernaar uitzien om elke zondag in een zo volle kerk te zitten.
- Meer naar achteren in de kerk is niets te zien van wat voor in de kerk gebeurt tijdens bijvoorbeeld het moment met de kinderen. Dit kan de persoonlijke beleving van de dienst belemmeren.
- Een kerk die tot de nok toe gevuld is kan belemmerend werken voor de variëteit in de vieringen: er is weinig fysieke ruimte voor 'bijzonderheden' en is er een koor dat wat gasten meebrengt, dan is er al snel te weinig ruimte.
- Een kerk die tot de laatste plaats bezet is heeft geen groeiruimte en geen ruimte voor creativiteit.

Overwegingen in relatie tot formatie:

- Het is belangrijk te zorgen voor een werkbare balans tussen het aantal predikantsplaatsen en het aantal zondagmorgenvieringen.

Vanaf mei 2019 zijn er drie predikanten werkzaam in de Nieuwe Kerkgemeente. De totale formatie van 2,8 fte komt ongeveer overeen met 102 (zondagmorgen)diensten. Daarbij moet niet uit het oog verloren worden dat de pastorale taken in omvang toenemen met het emeritaat van twee van de huidige predikanten.

- Overgaan tot één zondagmorgenviering in de Nieuwe Kerk zou betekenen dat elke predikant slechts ongeveer de helft van zijn/haar huidige aantal diensten kan voorgaan.
- Bij twee zondagmorgenvieringen kunnen de drie predikanten voorgaan volgens hun aanstelling en is er zo nu en dan een gastvoorganger.
- Bij drie zondagmorgenvieringen is wekelijks een gastvoorganger nodig in tenminste één van de drie diensten.

Vraag aan de kerkenraad:

Deel je de conclusie dat de komende jaren twee diensten op zondagmorgen nodig en wenselijk zijn?

4 Eén gemeente, twee vieringen

Een veel gehoorde zorg bij het voor langere tijd houden van twee zondagmorgenvieringen is dat er twee gemeenten zouden ontstaan.

Gegeven de conclusie dat er voorlopig twee zondagmorgenvieringen nodig zullen zijn, is het belangrijk hier aandacht aan te besteden. Enkele overwegingen rond dit onderwerp:

- De gemeente is meer dan haar zondagse vieringen.
- Het Hofje onder den Toren is de plaats waar gemeenteleden elkaar zeven dagen per week ontmoeten voor vergaderingen, kerkelijke, maatschappelijk-diaconale en jeugdactiviteiten.
- Taakgroepen zijn het 'kloppend hart' van de gemeente en werken gemeente-breed.
- Met uitzondering van de predikanten hebben ambtsdragers nu nog een 'zwaartepunt'. Dit kan, ongeacht hoe de twee diensten verder worden uitgewerkt, komen te vervallen. Ambtsdragers zijn verbonden aan en verantwoordelijk voor de gemeente als geheel. Ambtsdragers hebben hierin ook een voorbeeldfunctie naar de gemeente toe.
- Predikanten zullen, net als nu, geen zwaartepunt hebben met betrekking tot een specifieke viering, of die zich nu onderscheidt door tijd, plaats en/of karakter.
- Gemeenteleden bezoeken nu veelal de dienst in een specifiek kerkgebouw, maar laten ook zien zich vrij te voelen andere vierplekken te bezoeken om welke reden ook: wel of geen jeugdkerk, een geliefd (gast)voorganger, een aansprekende muzikale bijdrage, een themadienst. Er is geen reden om te veronderstellen dat gemeenteleden dat in de toekomst niet meer zullen doen.

5 Veelkleurigheid in twee zondagmorgendiensten

Het houden van twee zondagmorgenvieringen vraagt om besluiten over de invulling van deze vieringen. Een meerderheid van de aanwezigen op de werkdag van 16 juni was van mening dat het wenselijk zou zijn om accentverschillen tussen de twee zondagmorgenvieringen te laten bestaan. De suggestie van een van de groepen op de werkdag om twee identieke diensten achtereenvolgend te houden (zelfde voorganger, zelfde orde van dienst, zelfde muzikale bijdrage) wordt in dit document niet nader uitgewerkt.

5.1 Twee diensten met een enigszins verschillend karakter

Een mogelijke keuze is het houden van twee diensten op zondagmorgen die zich door hun karakter van elkaar onderscheiden. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de diensten elkaar aanvullen en naast elkaar staan, niet tegenover elkaar. De basis bij beide diensten is uiteraard de protestantse aandacht voor de verkondiging.

Een belangrijk argument voor twee diensten met een verschillend karakter is de brede vraag naar verscheidenheid vanuit de gemeente. Wat gemeenteleden zoeken in een dienst loopt erg uiteen. Dit kan ook niet anders in zo'n grote gemeente.

Dienst A

- Stijlvast, ruimte voor stilte
- Ordinarium dienstboek en/of orde van dienst die door taakgroep eredienst is voorgesteld voor de groene periode.
- Wisselingen in tekst en melodieën gekoppeld aan de tijd van het kerkelijk jaar
- Liedboek, slechts bij uitzondering andere bronnen/bundels
- Kindernevendienst wekelijks
- Geen jeugdkerk
- Geen beeldprojectie
- Wekelijks zorgt een deelcantorij voor wisselzang en responsies
- Overige muzikale bijdragen meer klassieke (kerkelijke) muziekstukken en instrumenten
- Tijdsduur maximaal een uur, ook bij viering HA
- Heilig Avondmaal zes keer per jaar (kring?)
- Drie tot vier keer per jaar Lutherse liturgie
- Doop naar keuze ouders in A of B, in afstemming met predikant

Dienst B

- Samenkomst van de gemeente: stijlvol en creatief
- Gevarieerde liturgie (naar keuze voorganger) met dienstboek als uitgangspunt.
- Liturgische keuzes gekoppeld aan de tijd van het kerkelijk jaar
- Liedboek als basis, andere bronnen/bundels ook mogelijk
- Kindernevendienst wekelijks, voorafgaand 'moment met de kinderen'
- Jeugdkerk om de week, overleg met jeugdouders hoe jongeren te betrekken
- Beeldprojectie liederen en lezingen, indien van toepassing ook beeldmateriaal bij preek en project kindernevendienst.
- Gevarieerde muzikale bijdragen, bijvoorbeeld 4x NKG-combo, 4x cantorij, en 4x overige muzikale bijdragen zoals bijvoorbeeld koren (feestdagen niet meegerekend).
- Tijdsduur maximaal ongeveer vijf kwartier
- Heilig Avondmaal zes keer per jaar (lopend?)
- Regelmatig voorbereiding dienst in samenwerking met gemeenteleden
- Jeugddiensten, 4mee-diensten, themadiensten etc. volgens jaarplan
- Doop naar keuze ouders in A of B, in afstemming met predikant

Schematisch zou de situatie met dienst A en B er in een periode van acht weken zo uit kunnen zien:

Dienst A		Harp		HA				Doopdienst Cello
Dienst B	Jeugddienst met combo			HA	Themadienst		Gospelkoor	

5.2 Twee gevarieerde diensten

- Gevarieerde liturgie (naar keuze voorganger) met dienstboek als uitgangspunt.
- Liturgische keuzes gekoppeld aan de tijd van het kerkelijk jaar
- Liedboek als basis, andere bronnen/bundels ter variatie
- Kindernevendienst in beide diensten
- Bij twee diensten na elkaar: jeugdkerk om de week tijdens tweede dienst
- Bij twee diensten na elkaar heeft de eerste dienst mogelijk een rustiger karakter.
- Bij twee diensten na elkaar: beeldprojectie in de tweede dienst
- Doop in afstemming met predikant

5.3 Twee diensten volgens dezelfde vastgelegde basisliturgie

- Orde van dienst met vaste elementen, waarbij de predikant keuzes maakt met betrekking tot de invulling van onderdelen.
- Basisliturgie kan verschillen naar gelang de tijd van het kerkelijk jaar.
- Liedboek als basis, andere bronnen/bundels ter variatie
- Kindernevendienst in beide diensten
- Bij twee diensten na elkaar: jeugdkerk om de week tijdens tweede dienst
- Bij twee diensten na elkaar heeft de eerste dienst mogelijk een rustiger karakter.
- Bij twee diensten na elkaar: beeldprojectie in de tweede dienst
- Doop in afstemming met predikant

5.4 Viering Heilig Avondmaal

Vanwege de wisselende reacties op de huidige vieringen in de Nieuwe Kerk valt te overwegen om in 2019 viering in een kring en lopend af te wisselen. De wijze van vieren kan per keer verschillen, of per dienst (vroeg/laat). Het is belangrijk dat wat nu werkt niet af te schrijven, maar het zou zinvol kunnen zijn om ook andere manieren van vieren te introduceren. Na verloop van tijd kunnen daarin dan keuzes voor de langere termijn worden gemaakt.

5.5 Overwegingen bij de keuze rond invulling van erediensten

Het zoeken naar de ontmoeting met God en met elkaar vormt het onvervreembare hart van elke viering. Binnen de Nieuwe Kerkgemeente is er ruimte voor verschillen in geloofsbeleving en opvattingen over kerk-zijn en theologie. Die vrijheid, die de individuele leden van de gemeente ervaren, en de bijdragen in het gesprek, die daaruit voortvloeien, zijn een verrijking van het gemeentelieven – zo staat het vermeld in de dit voorjaar vastgestelde uitgangspunten voor beleid. Ruimte geven aan veelkleurigheid is een teken van kracht en vitaliteit van de gemeente.

- Elke zondagmorgen twee diensten van verschillend karakter houden geeft aan een zo groot mogelijke groep gemeenteleden elke zondag een viering die past bij de persoonlijke geloofsbeleving.

- Er is op de werkdag ook gepleit voor een nadruk op variatie in de tijd. Bijvoorbeeld de ene zondag in beide diensten model A, de andere zondag in beide diensten model B. Door de verschillende diensten te ervaren krijgen gemeenteleden mogelijk meer begrip voor elkaars beleving.
- Deze keuze zou er ook toe kunnen leiden dat gemeenteleden met een meer uitgesproken voorkeur slechts om de week een dienst zullen bezoeken. De keuzemogelijkheid per zondag is dan geheel afwezig.
- Werken met een vaste basisliturgie (passend bij de tijd van het kerkelijk jaar) geeft herkenbaarheid die als positief kan worden ervaren.
- Werken met een vaste basisliturgie (passend bij de tijd van het kerkelijk jaar) leidt ook tot eenvormigheid. Dat doet mogelijk onvoldoende recht aan de wens voor een gevarieerde liturgie die er binnen een deel van de gemeente is.
- Het is in de beschreven variant met een dienst A en B goed mogelijk dat een predikant in dienst B de orde van dienst uit dienst A volgt. Voor de mensen die gewoonlijk dienst B bezoeken kan ook dat een vorm van variatie zijn, want het is een andere liturgie dan de voorgaande zondag. Door andere muzikale bijdragen, gebruik beeldprojectie etc. is er evengoed ook verschil met dezelfde orde van dienst in 'versie A' of 'versie B'.
- Hetzelfde geldt wanneer een predikant een voorkeur heeft voor een (andere) vaste basisliturgie. Er is geen bezwaar deze in dienst B te gebruiken. De verschillende keuzes die predikanten maken zullen evengoed leiden tot variatie in dienst B.
- Het lijkt dus reëel te veronderstellen dat al onze predikanten vaardig zijn beide soorten diensten te leiden.
- Als we op dit moment geen afspraken maken over welke verscheidenheid er plaatsvindt in welke vieringen, dan gaan alle diensten hoe langer hoe meer op elkaar lijken. De verscheidenheid zit dan (alleen/met name) in de voorganger van dienst.

Ongeacht de keuzes die worden gemaakt voor profilering en variatie, is er aandacht nodig voor:

- De rol van jongeren in de eredienst
- Het betrekken van gemeenteleden bij voorbereiding en uitvoering van de dienst
- Actieve inbreng/rol werkgroep kerkmuziek (aandacht voor muziek door 'eigen' mensen)

Vraag aan de kerkenraad:

Wanneer er twee diensten zijn op zondagmorgen, wat zou dan, mede met het oog op de gewenste veelkleurigheid, volgens jou het beste zijn voor de Nieuwe Kerkgemeente:

- a. Twee diensten met een enigszins verschillend karakter**
- b. Twee gevarieerde diensten**
- c. Twee diensten volgens dezelfde vastgelegde basisliturgie**

6 Gebouw(en) en twee zondagmorgenvieringen

Voor de komende jaren gaan we uit van twee vieringen op zondagmorgen (zie paragraaf 3).

Wanneer er voorlopig nog twee zondagmorgenvieringen zijn, verdient dan één gebouw (de Nieuwe Kerk) de voorkeur voor twee opeenvolgende diensten, of zou het beter zijn een tweede gebouw open te houden?

6.1 Twee opeenvolgende zondagmorgenvieringen in de Nieuwe Kerk

- Bij twee zondagmorgenvieringen in de Nieuwe Kerk is er een 'vroeg' en een 'late' dienst. Te denken valt aan 9.00 en 10.45 uur.
- Zowel in de gemeente als geheel als in de kerkenraad lopen de ideeën met betrekking tot de wenselijkheid van beeldprojectie in de dienst sterk uiteen. Door in de eerste dienst géén gebruik te maken van beeldprojectie en in de tweede dienst wel, kan aan de argumenten van beide 'partijen' worden tegemoetgekomen.
- Eerder is gesteld dat eventuele diensten met een verschillend karakter niet gekoppeld zouden moeten worden aan vierplekken. Met twee opeenvolgende diensten in de Nieuwe Kerk wordt hier aan voldaan.
- In de Nieuwe Kerk zal een voorziening voor beeldprojectie moeten komen met voldoende capaciteit, die niet leidt tot extra rompslomp tussen de diensten.
- Bij twee diensten na elkaar in de Nieuwe Kerk kan er tussendoor koffiedrinken in het Hofje zijn. De klaarzetploeg kan naar de late dienst gaan, opruimen gebeurt door bezoekers van de vroege dienst.
- Het kerkgebouw zal na de vroege dienst vlot leeg zijn, vanwege het koffiedrinken in het Hofje. Na de tweede dienst is er geen koffie.
- Stoelen blijven in dezelfde opstelling staan. Een enkele keer is er wellicht iets meer werk aan opruimen/opstellen van een muziekgezelschap tussen beide diensten.
- Gemeenteleden zullen er, voor een vlot verloop van de diensten en ter verlichting van de taak van de koster, op attent moeten worden gemaakt dat liturgieën en liedboeken moeten worden meegenomen naar de tafels bij de uitgang.
- Er zijn gemeenteleden die nu Hoeksteen of Hofpleinkerk bezoeken en die een viering in de Nieuwe Kerk te belastend vinden, en die de viering liever niet individueel thuis beleven. Met het oog op deze groep kan worden overwogen op zondagmorgen in het Hofje in een aparte ruimte door middel van beeldprojectie de dienst in de Nieuwe Kerk mee te vieren, in aanwezigheid van een of enkele ambtsdragers. Ook HA kan hier in kleine kring worden gevierd. De tijd zal leren in hoeverre dit in een behoefte voorziet.

6.2 Twee zondagmorgenvieringen in twee kerkgebouwen, gelijke aanvangstijd

Naast de mogelijkheid van twee zondagmorgendienst in de Nieuwe Kerk valt te overwegen de komende jaren een tweede gebouw open te houden. Dit zonder dat ter discussie wordt gesteld dat uiteindelijk de gemeente in zondagsvieringen in één kerkgebouw samenkomt, namelijk de Nieuwe Kerk.

Gezien het stadium van de onderhandelingen met Baptistengemeente De Fontein over verkoop van de Hoeksteen, lijkt het realistisch te veronderstellen dat als er nog een aantal jaren een van

de huidige gebouwen opgehouden zou worden, dit de Hofpleinkerk zou betreffen. De Hoeksteen zal naar verwachting niet langer dan tot 31 december 2019 beschikbaar zijn.

- Wanneer de keuze voor het openhouden van twee gebouwen zou samenhangen met spreiding in de stad, zou een kerkgebouw zo dicht bij de Nieuwe Kerk geen voor de hand liggende keuze zijn geweest.
- Gegeven de huidige situatie en het verlangen als één gemeente te fungeren, kan de ligging ten opzichte van de Nieuwe Kerk worden gezien als een voordeel.
- Beide diensten kunnen een gelijk aanvangstijdstip hebben: als gemeente vieren we tegelijk, in twee kerkgebouwen.
- De jeugd kan vanuit beide diensten naar de jeugdkerk gaan.
- Koffiedrinken na de dienst kan regelmatig, bijvoorbeeld eens per maand gezamenlijk in het Hofje zijn.

6.3 Overwegingen bij de keuze rond gebouwen

Er zijn vele overwegingen bij de keuze tussen één of twee gebouwen voor de komende jaren, en de relatie daarvan met de invulling van erediensten.

- Geluiden die gehoord worden bij twee opeenvolgende diensten zijn 'te vroeg', 'te laat', 'niet praktisch voor ouderen/jongeren/gezinnen/...'. Met het voorlopig openhouden van twee gebouwen zou aan deze bezwaren worden tegemoetgekomen.
- De aanvangstijden van een vroege en late diensten zullen wellicht vooral een kwestie van gewenning zullen zijn.
Voorbeelden elders in het land:
 - Wijkgemeente de Ontmoeting in Middelburg heeft diensten om 9.00 en 10.45 uur
 - Laurenskerk in Rotterdam en Waterstaatskerk in Hengelo: 9.00 en 10.30 uur
 - Domkerk in Utrecht en Westerkerk en Keizersgrachtkerk in Amsterdam: 10.30 uur
 - Oude Kerk in Amsterdam: 11.00 uur
- Een optie is om in de Nieuwe Kerk een passende voorziening voor beeldprojectie te installeren, en in beide gebouwen afwisselend gebruik te maken van beeldprojectie.
- Bij gebruik van twee kerkgebouwen zo dicht bij elkaar die verschillen in de aanwezige voorzieningen met betrekking tot beeldprojectie, zou kunnen worden overwogen het idee dat het karakter van de vieringen niet mag worden gekoppeld aan een gebouw, te laten vervallen. Ook omdat de gebouwen zo verschillen dat ze elk een geheel eigen sfeer oproepen.
- Langer gebruik van twee gebouwen kan, afhankelijk van overige keuzen met betrekking tot onder meer beeldprojectie, voor een aantal gemeenteleden betekenen dat hun loyaliteit aan de besluitvorming van de AK niet wordt 'beloond' met de toegezegde variëteit en mogelijkheden in de Nieuwe Kerk, maar dat ze opnieuw van kerkgebouw zouden moeten veranderen om de viering te bezoeken die het meest aansluit bij hun persoonlijke beleving van de eredienst.
- Praktische aandachtspunten bij twee vieringen na elkaar:
 - Uitbreiding van het kostersteam Nieuwe Kerk
 - Organisten per viering

- Beamer- en camerateam
- Parkeerkaarten, voldoende voor de autodienst?
- Bemensing crèche en kindernevendienst

- Praktische aandachtspunten bij langer openhouden Hofpleinkerk (Groepen) vrijwilligers zijn nu aan het afbouwen. Andere vrijwilligers doen extra beurten 'voor zolang het nog duurt'. Er zullen nieuwe vrijwilligers moeten worden gevonden voor bijvoorbeeld het kostersteam.

- De aankoop en ontwikkeling van het Hofje is een nieuwe en gewichtige reden om te concentreren in de Nieuwe Kerk. Deze aankoop was nog niet bekend voor het AK-besluit in november 2016.

- Het Hofje is wat betreft toekomstgerichtheid de ruimte voor kindernevendienst en jeugdkerk. Samenbundeling van 'menskracht' voor de leiding is beter te realiseren in één gebouw dan in twee gebouwen en voorkomt versplintering van de aanwezige leiding.

- Communicatie betreffende zaken van Vieren en Beheren/verhuren is beter te realiseren of verloopt soepeler onder een kerkenraad met één kerkgebouw plus het Hofje dan met twee of meer kerkgebouwen plus het Hofje.

- In de zomer van 2017 waren er gemiddeld 595 bezoekers in Nieuwe Kerk en Hofplein/Hoeksteen. In de zomer van 2018 gemiddeld 495 bezoekers in de Nieuwe Kerk (zie paragraaf 3).
Als dit een indicatie is voor het te verwachten verlies van gemeenteleden wanneer op korte termijn uitsluitend nog diensten worden gehouden in de Nieuwe Kerk, zijn deze cijfers zorgelijk. Het zou een argument kunnen zijn om ervoor te kiezen de twee diensten de komende jaren in twee verschillende gebouwen te houden.

- Het openhouden van een tweede gebouw brengt onderhoudskosten met zich mee. Het vermindert tegelijk de kosten van verwarming in de Nieuwe Kerk enigszins. Afhankelijk van keuzes met betrekking tot de invulling van de eredienst stelt het de investeringen voor beeldprojectie in de Nieuwe Kerk mogelijk uit.
Wanneer het openhouden van een tweede gebouw en het houden van twee gelijktijdige diensten bijdraagt aan de betrokkenheid/voorziet in behoeften van gemeenteleden, zou dit zich enigszins kunnen afspiegelen in de opbrengst Kerkbalans.
Per saldo is het koffiedikkijken, waardoor dit argument moeilijk mee te wegen is.

Vraag aan de kerkenraad:

Wanneer er twee diensten zijn op zondagmorgen, wat zou dan volgens jou het beste zijn voor de Nieuwe Kerkgemeente:

- a. Twee opeenvolgende zondagmorgenvieringen in de Nieuwe Kerk
- b. Twee zondagmorgenvieringen in twee kerkgebouwen, gelijke aanvangstijd

7 Overige vieringen

Op dit moment worden in Nieuwe Kerkgemeente de middag/avond de volgende diensten georganiseerd:

- Stadsgebed, laatste zondag van de maand
- Cantatediensten, tweemaal per jaar

Als er behoefte zou zijn aan andersoortige diensten in de middag/avond, dan kan dit door een gelegenheidswerkgroep bv. onder de taakgroep eredienst, of onder een andere bestaande taakgroep. De taakgroep eredienst kan ook andere taakgroepen daartoe aansporen. Taakgroep eredienst heeft dan meer een coördinerende functie en kan op regelmatige basis evalueren met de werkgroepen hoe het loopt.

Ideeën die zijn genoemd zijn onder meer:

- Kliederkerk
- Uitslaapdiensten
- Zangmiddag
- Lofprijzingdiensten (bijvoorbeeld om en om NKG-combo / andere band)

Afstemming met andere initiatieven in de omgeving is dringend gewenst. Bijvoorbeeld met:

- eerste zondag van de maand: evensong St. Jacobskerk Vlissingen
- tweede zondag van de maand: Time4God in Gasthuiskerk
- eerste/tweede zondag van de even maanden: welkomdienst (eigen organisatie; indien in gebouw van NKG dan onder verantwoordelijkheid NKG)
- Onregelmatig: Taizédienst St. Jacobskerk Vlissingen

8 Tijdpad

Belangrijk is dat er na een periode van onrust en onzekerheid nu voor de gemeente als geheel duidelijkheid voor een langere periode komt. Hierbij is een aantal zaken van belang:

- De besluitvorming moet betrekking hebben op een langere periode. Door slechts voor enkele jaren besluiten te nemen zou de huidige onrust blijven bestaan. Het lijkt wijs om besluiten te nemen voor een periode van zeven jaar. Na vijf jaar wordt door de kerkenraad die dan zitting heeft geëvalueerd, waarna er twee jaar is voor nieuwe/verdere besluitvorming.
- Vóóordat de besluitvorming met betrekking tot erediensten en gebouwen ingaat, moeten alle benodigde faciliteiten in de Nieuwe Kerk rond zijn. Dit geldt zowel voor apparatuur en meubilair als voor teams van vrijwilligers en 'huishoudelijke' afspraken. Te denken valt onder meer aan: kosters, beamteam, verwarming bij de deur en diverse kleinere zaken.
- Gezien de verschillende ideeën die tot dusver in de kerkenraad, taakgroepen en beleidscommissie zijn gedeeld is dit besluit, wat er ook besloten wordt, geen besluit dat automatisch of vanzelfsprekend voortvloeit uit eerdere besluiten. Voor implementatie zal dan ook voldoende tijd moeten worden genomen. De definitieve besluitvorming zal pas in de loop van het najaar kunnen plaatsvinden. Het moderamen acht daarom januari 2019 als ingangsdatum niet haalbaar.
- Het lijkt het moderamen ongepast om in de Veertigdagentijd of met Pasen de aandacht van de inhoud af te leiden door dan besluiten te doen ingaan.
- Gezien de formatie-omvang vanaf mei 2019 (zie paragraaf 3) acht het moderamen het niet verstandig de nieuwe situatie later dan Pinksteren 2019 te laten ingaan.

Gegeven de benodigde voorbereidingstijd, het kerkelijk jaar en de datum emeritaat van een van de predikanten en de balans tussen formatie-omvang en aantal vieringen lijkt Pinksteren het meest geschikte moment om de nieuwe situatie te laten ingaan.

Gevraagd aan de kerkenraad:

Deel je de conclusie dat Pinksteren 2019 het meest geschikte moment is om de besluitvorming ten aanzien van vieringen en gebouwen te laten ingaan?

Gevraagd aan de kerkenraad:

Wat zou volgens jou de beste werkwijze zijn voor implementatie van de besluiten voor de Nieuwe Kerkgemeente:

- a. Uitsluitend twee vieringen 'nieuwe stijl' vanaf Pinksteren 2019.**
Dit betreft dan twee opeenvolgende vieringen in Nieuwe Kerk óf gelijktijdige vieringen Nieuwe Kerk en Hofpleinkerk.
De Hoeksteen wordt vanaf Pinksteren aan de eredienst onttrokken.
Als wordt gekozen voor opeenvolgende vieringen in de Nieuwe Kerk wordt ook de Hofpleinkerk vanaf Pinksteren niet meer gebruikt.
- b. Twee vieringen 'nieuwe stijl' vanaf Pinksteren zoals onder a beschreven en een derde viering in de Hoeksteen tot eind 2019.**
Gegeven de formatie-omvang is er vanaf Pinksteren elke week tenminste één gastvoorganger. Als wordt gekozen voor opeenvolgende vieringen in de Nieuwe Kerk wordt de Hofpleinkerk vanaf Pinksteren niet meer gebruikt.
De Hoeksteen wordt na eind 2019 niet meer gebruikt.